

Arheologija v Rusiji. V Moskvi je društvo ruskih arheologov, katero izdaje v velikem zborniku učene spise svojih članov. Zadnja, tretja knjiga tega zbornika je ravnokar izšla z naslovom: „Drevnosti. Trudy slavjanskoj komissiji Imperatorskago Moskovskago arheologičeskago občestva.“ Urednik mu je društveni predsednik M. I. Sokolov. Tu so temeljite razprave iz staroslovanske in staroruske književnosti, o glagolskih spomenikih i. t. d. Zanimiva so predavanja pri društvenih sejah. R. F. Brandt je obširno predaval o Palackem in o Kollárju.

Mark Matvejevič Antokolskij. Pred kratkim je umrl slavni ruski kipar Antokolskij v šestdesetem letu svoje starosti. Rekli so mu „glava ruskoj skulpturskoj školy.“ Pred njim ni bilo prave narodne ruske kiparske šole. Ruski kiparji so prej posnemali zapadne vzore: Klesali so ali satire in nimfe, kakor Pimenov, ali rastlinske ornamente in monumente, kakor baron Klodt. Antokolskij pa si je začel izbirati predmete iz ruskega življenja in iz domače rodbine. Rojen v Vilni je živel tam med judovskim prebivavstvom. „Skopi Hebrejec“, „Spor o talmudu“ — taki so predmeti njegovih prvih lesenih podob, vzeti iz življenja. — L. 1871. pa je izdelal velik kip „Ivana Groznega“. Za to delo je dobil čast akademika. Car Aleksander II. je dal „Groznega“ viliti v bron za „Eremitaž“ in „Kensingtonski muzej“ v Londonu je med svoje zbirke uvrstil posnetek z njega — čast, kakršna prej še ni doletela ruskega podobarja. Nadaljna njegova večja dela so: „Peter Veliki“, „Jaroslav Modri“, „Dimitrij Donski“, „Ivan III.“, „Kristus pred sodbo naroda“, „Nestor“, „Jermak“ in „Mefistofel“. Tako je Antokolskij ustanovil rusko narodno skulpturo. Zadnji čas je preživel v Parizu, a bil vedno v ozki dotiki z domovino.

A. N. Beketov. Rusi so izgubili dne 1. julija t. l. enega svojih prvih prirodoslovnih pisateljev — Beketova. Najprej gimnazijski profesor v Tiflisu, potem vseučiliški profesor v Kavkazu in nazadnje v Peterburgu, je deloval neumorno kot učitelj in pisatelj. V Peterburgu je uredil krasni vseučiliški botanični vrt. Prirejale je tudi poljudna prirodoslovna predavanja in se trudil za povzdigo ženske izobrazbe.

Iz novejšega nemškega slikarstva. V slavnomanem umetniškem mestu Monakovem prirejajo tamošnji slikarji vsako leto razstave, ki nam kažejo, na kaki stopinji stoji sodobna umetnost. Berolinci so hoteli vzeti Monakovcem slavo prvega nemškega umetniškega mesta. Njihov kritik Rosenhagen je pisal „o propadu monakovske umetnosti“. Nastala je dolga polemika, kafero je potem Edvard Engels zbral v celi knjigi. Monakovska šola pa dela mirno dalje. Na letošnji razstavi so zopet zastopane razne struje. Več dvoran so napolnili secesionisti. Kdor je prošla leta videl secesijske izdelke na Dunaju in v Monakovem, se je moral često zgražati

nad protinaravnimi izrastki te „nove struje“. Zdaj se pa secesija čisti in dobiva zmernejše in jasnejše oblike. Kritik lista „Kölnische Volkszeitung“ pravi o letošnjih secesionistih: „V teh secesijskih dvorinah prebiva nada in bodočnost monakovskega slikarstva. Mnogo nadarjenosti, mnogo znanja in truda je tu, in — kar moramo posebno naglašati — mnogo znanosti. Prej, kakor berolinski in dunajski secesionisti — da o severnih in romanskih niti ne govorimo — so spoznali monakovski secesionisti, da se je treba učiti zmernosti in navaditi jasnosti. Tu ni več bolestnih izrodov, ampak z veseljem opazujemo sveže, nadpolne mladike.“

Armenski pesnik in učenjak p. Gevond Ališan. „Živaja Starina“ je prinesla daljši spis, posvečen spominu učenega redovnika Ališana, ki ga imenujejo „korifejo armenskega slovstva.“ P. Gevond Ališan je bil član beneške mehitariške kongregacije. Armenci ga štejejo med svoje najboljše pesnike, učenemu svetu je pa znan posebno po svojih spisih o Armeniji ter po arheoloških, zgodovinskih in zemljepisnih delih. Rojen l. 1801., je umrl v 82. letu svoje starosti. Katoliška mehitariška kongregacija obstoji že 200 let in nosi svoje ime po ustanovitelju Mehitarju, armenskem vardapetu ali arhimandritu. Mehitar je videl, da je treba Armence dvigniti iz nevednosti in jim prižgati luč višje omike. Zato je osnoval ta cerkveni red, kateri je nepopisno mnogo storil za kulturo Armencev. V tem redu je našel tudi Ališan mirno bivališče, v katerem je mogel živeti edino le znanosti, tudi v onih burnih časih, ko je turški meč moril njegove nesrečne rojake v domovini. Celih šestdeset let je z gorečo vnemo deloval v službi domovine na slovstvenem polju. Poleg mnogoštevilnih pesniških izvirnih in preloženih proizvodov naštejmo le nekaj njegovih zemljepisnih in narodopisnih del, ki se bavijo z Zakavkazjem! Tu je pred vsem obširna politična geografija, izdana leta 1854. s slikami in 12 zemljevidi, potem armenska botanika, izdana l. 1895., ki nam podaja nomenklaturu vseh rastlin pri raznih armenskih pisateljih ter našteva do 3400 imen; dvajset pokrajin stare Armenije je obširno popisal v ravno toliko debelih knjigah, od katerih so v tisku izšle šele tri, namreč „Sisuan“, „Ararat“ in „Sisakan“. V teh treh knjigah je 644 podob, med njimi 41 barvanih, ki pojasnjujejo v sliki, kar razlaga Ališan z besedo. Ališanova smrt je težek udarec za armensko slovstvo. A upati je, da bodo mehitaristi nadaljevali dela svojega redovnega tovariša.

Aleksander Dumas starejši. Francozi praznujejo letos stoletnico Aleksandra Dumasa starejšega, ki se je rodil 23. junija 1802. Po materi je bil Afričan. To pokoljenje se mu je poznalo ne le na obrazu in na zvithih lasih, ampak tudi na spisih. Spisal je silno množino romanov, v katerih prevladuje lahkomiselni epikureizem in intriga. Njegovi

junaki so čudni ljudje, „ki nosijo svoje pravo na ostrini svojega meča“. Našteli so do 100 zvezkov njegovih romanov. Pisal je kar sproti za podlistke raznih časopisov, in po štiri romane hkrati. Seveda je pri tem iskal bolj zunanjih efektov, kakor pa notranje dovršenosti, in zato so njegove romane z veliko slastjo čitali. Z npravnega stališča seveda niso vredni priporočila. Dumas je zaslužil ogromne svote, a jih je vse tudi hitro zapravil z razkošnim življenjem. Večkrat je sam sestavil samo osnovo romana z glavnimi zapletkami, a podrobno izvršitev prepustil drugim. Umril je zapuščen in ubožen l. 1870.

Angleški kralj Edvard VII.

Po smrti kraljice Viktorije (glej „Dom in Svet“ 1901, str. 192.) je prevzel angleško vlado njen šestdesetletni sin Edvard kot angleški kralj in indijski cesar. Edvard je bil rojen dne 9. novembra 1841 v palači Buckingham kot drugi otrok kraljice Viktorije in princa Alberta saško-koburškega. Pri krstu mu je kumoval pruski kralj Friderik Viljem IV. Že v prvi mladosti je mnogo potoval po Evropi in po Vzhodu. Za politiko se ni menil toliko, kolikor za sport in za vsakovrstne zabave. Dne 10. marca 1863 se je poročil z devetnajstletno princezino Aleksandro, starejšo hčerjo danskega kralja Kristijana IX. Prestolonaslednik je princ Jurij, vojvoda yorški. — Novi kralj je odlašal s kronanjem, dokler se ne konča vojska v Južni Afriki. Hotel je kot zmagovavec sesti na prestol. Dolgo je čakal. Slednjič so se Buri vendar vdali. Z velikansko slovesnostjo so hoteli Angleži praznovati takoj dne 26. junija kraljevo kronanje. Že so prišli zastopniki zunanjih vlad v London, že so se dvigali dragoceni slavoloki. A težka bolezen je položila Edvarda na bolniško posteljo, in morali so kronanje odložiti. Ko je kralj nekoliko okreval, se je izvršilo v Londonu slovesno kronanje v westminsterski opatiji, a z mnogo manjšim sijajem, nego so nameravali izpočetka. Kronal ga je nadškof canterburyski, ki ima po postavi to pravico izza davnih dni. Pridigoval pa je škof londonski. Kralj je prisegel, da bo branil zapovedi božje, narodne in anglikanske državne cerkve ter da bo varoval prava duhovščine in ljudstva. Nadškof ga je mazilil z blagoslovljenim oljem, potem mu je izročil državne insignije s prstanom sv. Edvarda, kralja angleškega. Slednjič mu je dal na glavo kraljevo krono, proseč Boga, „da kakor se zlata krona blišči na njegovi glavi, tako naj se tudi njegovo srce obogati z nebeškim blagoslovom“. Zdaj zadone trombe, ljudstvo pozdravlja kralja, in topovi zagrmé na Toweru.

Ko vse utihne v cerkvi, opomni nadškof kralja: „Bodi pogumen in dobrega duha, izpolnjuj božje zapovedi in hodi po njegovi sveti stezi! Bojuj dobri boj in tvoj smoter boji večno življenje, da boš na tem svetu kronan z uspehi in častjo, ko pa končaš telesno življenje, da zadobiš krono pravice, katero ti naj dá oni dan Bog, pravični Sodnik.“ Nato mu izroči krasno vezano „Sveto pismo“, „da se iz njega uči modrosti in zakonov pravice“. Po „Zahvalni pesmi“ sede kralj na prestol in sprejme poklonitev svojih podložnikov. — Ta obred je jako star in sega daleč nazaj v prvotno katoliško dōbo angleške zgodovine. Sestavil ga je Egbert, yorški nadškof, ki je umrl l. 1737. Kraljevi znaki nosijo vsi ime sv. Edvarda

Angleški kralj Edvard VII.

in so iz XI. stoletja. Ko so angleški kralji odpadli od rimske cerkve, so pod vplivom protestantizma izpustili iz obreda sv. mašo in namesto nje vstavili protestantovsko „obhajilo“. Do XIV. stoletja je moral prisegati angleški kralj, da bo „varoval postave slavnega spoznavca sv. Edvarda“. Sedanja prisego pa je sestavil škof Compton v prošlem stoletju. Ker se v nji naglašata tudi razkolno stališče anglikansko in verska nestrpnost proti rimski cerkvi, so katoličani ž njo nezadovoljni, in skoro gotovo je Edvard VII. zadnji angleški kralj, ki jo je rabil. Naša slika nam ga kaže še v krepki moški dōbi. Zadnja bolezen pa ga je jako potrla, tako da je komaj prestal kronanje.